

РЕШЕНИЕ

№ 536

гр. Пловдив, 08.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ПЛОВДИВ, 2-РИ ТЪРГОВСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на единадесети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Нестор Сп. Спасов

Членове: Емилия Ат. Брусева
Радка Д. Чолакова

при участието на секретаря Катя Н. Митева
като разгледа докладваното от Радка Д. Чолакова Въззивно търговско дело
№ 20225001000509 по описа за 2022 година

намери следното:

Производство по чл. 258 и следв. от ГПК.

Обжалва се постановеното решение №260064 от 02.06.2022 г. по търг.дело №1265/2020 г. по описа на Окръжен съд С.З..

С обжалваното решение са отхвърлени предявените искиове от М.М.-И. ЕАД, ЕИК *****, против З.Д. Е. АД, ЕИК *****, за заплащане на общата сума 766 554, 63лв., от които главница в размер на 555 284, 44 лв., представляваща застрахователно обезщетение, ведно със законната лихва от 28.10.2020 г. до окончателното изплащане на сумата, и лихва в размер на 211 316,19 лв., обезщетение за забава, за периода от 28.01.2018г. до 28.10.2020 г.

Недоволен от така постановеното решение е останал жалбоподателят М.М.-И. ЕАД, който го обжалва с молба да бъде отменено и уважени предявените искиове. Изложил е подробни съображения, като счита, че обжалваното решение е неправилно и необосновано, постановено в противоречие с материалния и процесуалния закон. Според него не са налице посочените в закона изключения, според които застрахователят може да

откаже изплащане на обезщетение, а и настъпилото събитие не представлява изключен риск съгласно уговорките между страните от сключения договор във връзка с определени случаи, при които не следва да се прилагат Общите условия по договора за застраховка. Счита и, че решението е постановено и в разрез със събрания доказателствен материал по делото. Претендира направените разноски.

Ответникът з.д. Е. АД не е подал отговор и не е изразил становище в настоящото въззивно производство.

Съдът, след като се запозна с акта, предмет на обжалване, наведените оплаквания, както и след преценка на събраните по делото доказателства, намери за установено следното:

Въззивната жалба е депозирана в срок от надлежна страна срещу подлежащ на въззивно обжалване валиден съдебен акт. Отнася се до дължимостта на застрахователно обезщетение по сключен договор за имуществена застраховка.

Ищецът М.М.-И. ЕАД твърди, че между него и ответното З.Д. е сключен договор №** *** от 06.11.2014 г. с предмет застраховане на имуществото на клон рудник Т.*, както и че на 30.10.2017 г. е възникнала авария в участък ****-* на посочения рудник.

Твърди, че е извършена проверка на събитието, за която е съставен протокол за разследване на авария - скъсан диаметрално по средата натегателен барабан и множество наранявания на лентовото платно на задвижваща станция /ЗС/ и гумено-транспортна лента /ГТЛ/. Установено е състоянието на натегателния барабан и на лентовото платно, както и необходимите възстановителни работи. Изготвена е справка за вложените разходи за възстановяване на скъсани и наранени 1600 м. гумено-транспортна лента, като всички разходи общо възлизат на 555 283,44 лв.

Посочва, че е уведомил ответника за настъпване на застрахователно събитие в срок, че му е представил всички необходими и изискани от него документи, но получил отказ за изплащане на застрахователно обезщетение, поради разпоредбите на т.9.3 и 10.2 от Общите условия към договора за застраховка.

Счита, че отказът е необоснован, като се позовава на чл.9.2 от сключения между страните договор, съгласно който всички условия или изключения в Общите и Специалните условия на застрахователя, които

противоречат на естеството и дейността на застрахования, не се прилагат по посочения договор. В конкретния случай аварията е настъпила от естеството на дейност на рудник Т.* – добив и транспорт на въглища. Аварията е резултат от обективни рискове, които съществуват при естеството на дейност на рудника, като при настъпването и не се прилагат Общите условия.

Позовава се и на чл.394 във вр. с чл.408 от КЗ, както и на чл.409 от КЗ относно начален момент на законната лихва за забава върху дължимото застрахователно обезщетение.

При тези твърдения предявява обективно съединените иски за заплащане на застрахователно обезщетение и на обезщетение за забавено плащане.

Ответникът оспорва изцяло исковите. Първо, оспорва, че ищецът е правоимащо лице да получи обезщетение и, че е собственик на увредените натегателен барабан и гумено-транспортна лента.

На следващо място, възразява срещу исковите, тъй като събитието попада в изключените застрахователни рискове по полицата.

По отношение на натегателния барабан – вероятната причина, довела до активиране на наблюдаваната пукнатина, довела до скъсване на барабана, е умората на материала. Всички последващи процеси – разделянето на мантията на натегателния барабан на две половини, отдалечаването им, разцепвайки лентовото платно, и възникване на пожара вследствие от триенето, са пряко причинени от повредата на барабана, настъпила, поради неговата амортизация, износване и овехтяване на вложените в него материали.

Предвид това твърди, че събитието представлява изключен риск, който е посочен в т.9.3 и в т.9.4 от приложимите към договора Общи условия. Отделно от това, в деня преди събитието е извършен ремонт на барабана, като въпреки продължаващите проблеми в отчитането на данните, ремонтът не е довършен и датчикът не е сменен, което обстоятелство е допринесло за събитието и също представлява изключен риск по т.8.6 и т.9.3 от Общите условия. В крайна сметка счита, че щетите по барабана съставляват изключен застрахователен риск.

По отношение на гумено-транспортна лента /ГТЛ/ - нараняването и се дължи на ненавременната и неадекватна реакция на машиниста на станцията, който въпреки отчитането на нередности, не е спрял движението на ГТЛ.

поради това вредите съставляват изключен застрахователен риск по т.10.2 и по т.10.3 от Общите условия. Т.е. уврежданията по ГТЛ са също изключен застрахователен риск, като не намира приложение чл.9.2 от сключения между страните договор.

Ответникът прави и други възражения - за изтекла давност, за изпадане в забава.

Ако се приеме, че исковете са основателни, оспорва исковите претенции, като завишени, тъй като определянето на действителната стойност на имуществото включва прилагането на обезценка с оглед пазарната му стойност към датата на увреждането, тъй като претендираните суми за платен отпуск, помощи за отопление, коледни, разходи за фонд пенсиониране, описани в справката за вложени материали, не се покриват от сключения застрахователен договор, както и тъй като от действителната стойност на имуществото следва да се приспадне стойността на запазените части и цената за реализацията им на вторичния пазар. Счита и, че носи отговорност само за вредите, настъпили преди първата индикация в системата за контрол на съоръжението - за първите 150 м. от ГТЛ, тъй като останалата част от лентата е увредена от бездействието и неизпълнението на служебните задължения на машинния оператор, което съставлява изключен застрахователен риск. Възразява и срещу размера на лихвата.

Основният спорен въпрос, повдигнат във въззивното производство, най-общо се отнася до застрахователното събитие – авария от 30.10.2017 г. дали съставлява изключен застрахователен риск.

По делото се установява, че въз основа на проведена открита процедура по Закона за обществените поръчки - референтен № 074/2013г., страните са сключили договор № ** - ***/06.11.2014 г., с предмет - застраховане на имуществото на клон рудник Т.*, като са посочени застрахователните рискове – основни и допълнителни за дълготрайните материални активи и за стоково - материалните ценности на ищеца. Договорът е сключен за срок от 36 месеца.

Въз основа на сключения договор са подписани застрахователни полици за всяка една година от тригодишния период на договора. Застрахователна полица № 032 0000613/06.11.2014 г., подновена от 23.01.2017 г., е със срок на действие на полицата 12 месеца, считано от 00:00 часа на 07.11.2016 г. до 24:00 часа на 06.11.2017 г.

Доколкото договорът е сключен при действието на КЗ /отм./ и е с тригодишен срок на действие, намира приложение пар.22 от КЗ – за

сключените договори преди влизане в сила на настоящия КЗ се прилага част четвърта от отменения КЗ, освен ако страните договорят друго след влизането в сила на новия кодекс. Ето защо, в случая са от значение и условията по подновената застрахователна полица от 23.01.2017 г. Същите се припокриват досежно предмета на договора и посочените застрахователни рискове. Сключен е договор за имуществена застраховка, покриваща рискове от загуби, повреди и/или разноси, пряко причинени от пожар, експлозии, свлачища и др. бедствия и аварии на имуществото на ищеца – клон рудник Т.*, които са подробно описани в т.1.2 – основни рискове по б.А и допълнителни рискове по б.Б. Основните рискове покриват цялото имущество на ищеца, а допълнителните – само определени видове, посочени в таблица. За машини, съоръжения и оборудване, в което имущество попадат процесните натегателен барабан и гумено - транспортна лента, са договорени освен основните рискове и покрити допълнителни рискове по т.1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12 – без т.7 и 13.

Съгласно т.9.2 от договора, всички условия и изключения в Общите и Специалните условия на застрахователя за застраховане на имущество, които противоречат на естеството на дейност на застрахования и на застраховката по договора, няма да се прилагат по отношение на договора. Аналогична клауза е уговорена и в подновената застрахователна полица – т.7.5. Ако изключенията в Общите условия противоречат на естеството на дейност на застрахования и на предмета на застрахователния договор, не намират приложение в отношенията между страните.

Ищецът е приложил към исковата молба и Общите условия, от които се установява, че в раздел четвърти са посочени изключенията, при които застрахователят се освобождава от задължението да изплати обезщетение.

Т.9.3 се отнася до преки щети, дължащи се на собствен недостатък на погиналото или увреденото имущество, постепенно увреждане вследствие обичайна употреба, щети върху машини вследствие на авария по време на тяхната работа, механични смущения, употреба на неподходящи материали, лошо изпълнение, проектантска грешка, повърхностни щети от одраскване, замърсяване и др.подобни.

Т.9.4 касае повреда на тези части от електрооборудването, инсталации, машини или съоръжения, които са предизвикали пожар от самозапалване, пренатоварване, свръхнапрежение, късо съединение, прегряване или протичане на електричество по корпусите на машините, поради електрическа или механична повреда или авария, износеност или изхабяване на части или фабричен дефект.

Т.8.6 се отнася до щети при нарушени строително – технически норми и изисквания, строителен недостатък недоброкачествен ремонт или монтаж и/или неотстранени повреди от по-рано настъпили събития, щети, причинени пряко или косвено експериментални и/или несертифицирани/неодобрени по съответния ред уреди, приспособления и/или технологии.

Т.10.2 се отнася за случаите, когато застрахователното събитие е предизвикано от действия или бездействия, поради небрежност от страна на

застрахования или от лице, което извършва определени дейности за застрахования, когато съответното лице е имало възможност да предвиди и предотврати настъпването на събитието и намали степента на увреждане, но не е положило дължимата грижа за това.

Т.10.3 се отнася до увреждане, което е настъпило при неправилна експлоатация и/или липса на подходяща квалификация за работа със съответния вид имущество.

Следва да се прецени посочените изключения намират ли приложение в конкретния случай или не следва да се приложат съгласно договорната клауза т.9.2, съответно т.7.5, приета от страните. В тази връзка първоинстанционният съд е приел, че установените повреди не са настъпили от естеството и дейността на рудник Т.*, която е добив и транспорт на въглища, а са в резултат от неизпълнение на задълженията на отговорните лица, поради което процесната авария не е в резултат на обективни рискове, които съществуват, поради естеството на дейност на рудника и предвиденото изключение в т.10.2 от Общите условия е приложимо.

Няма спор за възникналата авария на 30.10.2017 г. и за уврежданията на натегателния барабан и гумено - транспортна лента. В тази връзка са приложени протокол от извършена проверка, както и е назначена съдебно – техническа експертиза, която потвърждава констатациите от протокола. От констатациите на вещото лице инж.Г. се установява, че натегателният барабан е важна техническа част от конструкцията на задвижващата станция, като той държи в натегнато положение гуменото платно при транспортиране на изкопната минна маса при механично прилагане на натегателната сила, предварително пресметната и съобразена с товара на транспортираната минна маса, дължина на лентата, скорост на движение, ширина на гумено платно, денивелация, коефициент на триене и др. Същият е с идентификационен №****, като е проследен неговия инженеринг - конструирането и част от изпълнението на тялото на барабана е извършено в Р., гр.Р., а останалата част - в М. АД, гр.С.З., поради несъстоятелност на първото дружество. Няма яснота дали са изпълнени техническите изисквания, съгласно техн.документация, чертеж № 1 - 110,767,051К.00, приложен към експертизата, относно техническите изисквания за отстраняване на вътрешните термични напрежения, породени от неравномерното охлаждане, на заварените детайли на барабана, гарантиращи повишаване мех. свойства на мантела, особено най- важните от тях - граница на провлачане и граница на устойчивост /умора/, чрез които се определят стойностите на допустимите работни напрежения.

Натегателният барабан се разглежда като греда, която лежи на две твърди опори с приложена сила Р, като максималният огъвателен момент е в средата на барабана. Силата Р е сбор от натегателната сила Р1 и теглото на транспортираната минна маса. Когато производителността е над 4000 м3/ч, тази сила /теглото/ създава не периодично повтарящи се напрежения на работа на барабана, които се изменят циклично по синусоидален закон. Тези променливи напрежения са по-големи от определената гранична стойност и,

ако съществуват микроскопични пукнатини в материала, на мантията /нееднородност в структурата на материала/, тези пукнатини започват да нарастват след всеки цикъл на напрежението и с времето издръжливостта на материала на мантията намалява, като той се разрушава или скъсва внезапно.

След преглед на графиките от системата за контрол АМЕЕС се установява, че първите признаци за скъсване на мантията са от 29.10.2017 г., 20.30 ч. - прекъснат сигнал за пренос на данни от задвижващата станция /ЗС/ 1303/преплъзване/. От 20.30 ч. до 21.00 ч., според вещото лице се водят технически несвойствени разговори между персонала, без да се извърши визуален оглед на барабана от МОТТМ и МММ ГТЛ относно странното му въртене спрямо вала, а ел.шлосер извършва симулация /шунтира/ пренос на данни на ГТЛ 1303 и пуска станцията в местен режим, с блокировка, без да извърши оглед на датчика за оборотите.

При така извършената симулация за пренос на данни за времето 21 ч. – 03.52 ч., барабанът работи, като за този период пукнатината се увеличава и синусоидалните стойности достигат максимума. В 03.53 ч. – 03.54 ч. мантията се разделя - първо се измества лявата половина и капакът на лагера започва да трие в монтажната опора, повишава температурата до 389,290 градуса до 03.53 ч. Около 03.53 ч. дясната половина на мантията се измества навън, като се скъсва и краят ѝ се притиква към вертикалната стена на натегателната количка и вследствие на триенето се изкъртват заварените планки за отчитане на оборотите, започва вкопаване на мантията в конструкцията на количката с повишаване на температурата. В този момент започва и нараняването на лентовото платно.

Вещото лице посочва, че за сигурност на натегателния барабан са монтирани датчици, като в случая датчик обороти и датчик лагери са дали индикация за технически проблем, но експлоатационният персонал не е отреагирал адекватно във времето за решаване на проблема.

Съдът намира, че следва да възприеме констатациите на вещото лице, като компетентни и изготвени на база събраните доказателства, вкл. при справка от системата за контрол при ищеца. Въз основа на тях се установява, че няма яснота как е изработен натегателният барабан и съответства ли на необходимите технически параметри, както и, че първите признаци за състоянието на съществена част от него – мантията е започнало предния ден преди датата на аварията, като не е извършен оглед на барабана и на движещата се лента, продължила е работата, като в крайна сметка се е достигнало до счупване на мантията и нараняване на лентовото платно, като причина за това за действията на трудовия персонал.

Съгласно предмета на договора се покриват разноси, причинени от аварии на имуществото на застрахованото дружество, вкл. по отношение на машини, съоръжения и оборудване, по отношение на допълнителния риск, т.11 – аварийни събития при товарене, разтоварване и манипулиране на товари. В Общите условия е посочено какво се включва в посочения риск – сблъскване на същите по време на работа с подвижни и неподвижни предмети, падане, обръщане, дерайлиране, скъсване на въжета или счупване на части и детайли. Вредите се изразяват в счупване, натрошаване, разпиляване или друго механично увреждане на застраховано имущество.

В случая установеното счупване на мантията на натегателния барабан и нараняване на лентовото платно се включва в посочения риск. В Общите

условия обаче са предвидени изключения на освобождаване от отговорност, както общи за всички рискове, посочени по-горе, така и за допълнителните рискове. Видно от общите изключения, не се изплаща обезщетение за щети, когато са причинени от действия или бездействия на застрахования или от лице, което полага труд за застрахования, когато то е имало възможност да предотврати настъпването на събитието или да намали степен на увреждане, но не е сторило това, или при неправилна експлоатация / посочените т.10.2 и т.10.3 по горе/. Съдът намира, че тези изключения са налице в съответствие с установената фактическа обстановка по делото на база констатациите на съдебно техническата експертиза. Доколкото не може да се прецени спазени ли са техническите и технологическите изисквания при изработването на натегателния барабан, налице е и посочената т.9.3, а така също и изключението за допълнителните рискове по т.4.9, отнасящо се до некачествено изпълнение на натегателния барабан. Тези изключения не противоречат на естеството на дейност на застрахования, която е добив на минна маса и извозването и до определено място, както и на застраховката по договора, отнасяща се до покриване на обективни рискове, т.е. до такива рискове, които не зависят от субективни действия на застрахования или от действия на негови работници и служители, каквато хипотеза се установява в настоящия случай. Ето защо, следва да намерят приложение. Не се установява фактическият състав на т.9.2 от сключения застрахователен договор, предвиждащ кумулативно наличие на двете условия за освобождаване от изключенията.

С оглед гореизложеното, предявеният иск за заплащане на застрахователно обезщетение се явява неоснователен и недоказан, поради което следва да се отхвърли. До този извод е достигнал и първоинстанционният съд, поради което неговото решение следва да бъде потвърдено. Не са налице оплакванията във въззивната жалба, че изключенията за заплащане на застрахователно обезщетение са неприложими. Същите са описани в приложените към исковата молба Общи условия и обвързват застрахования по силата на чл.186 от КЗ/отм./, което води до извод за неоснователност на въззивната жалба.

Ето защо ,съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА постановеното решение №260064 от 02.06.2022 г. по търг.дело №1265/2020 г. по описа на Окръжен съд С.З., с което са отхвърлени предявените искове от М.М.-И. ЕАД, ЕИК *****, против З.Д. Е. АД, ЕИК *****, за заплащане на общата сума 766 554, 63лв., от които главница в размер на 555 284, 44 лв., представляваща застрахователно обезщетение, ведно със законната лихва от 28.10.2020 г. до окончателното изплащане на сумата, и лихва в размер на 211 316,19 лв., обезщетение за забава, за периода от 28.01.2018г. до 28.10.2020 г.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС в
едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____